

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
завідувач кафедри ФМФР
_____ (Баранова В.Г.)
“ ” 2019
— —
р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр**

зі спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит»:

на тему:

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Виконавець

студентка факультету фінансів та
банківської справи

Кравцова Дарина Миколаївна

/підпис/

Науковий керівник

ст. викладач

Сташкевич Наталія Миколаївна

/підпис/

Одеса 2019

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА СТРУКТУРА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	6
1.1. Страхова компанія як суб'єкт підприємницької діяльності і специфічна фінансова установа	6
1.2. Фінансова діяльність страховика, основи її організації і управління	7
1.3. Фінансові ресурси страхової компанії, їх класифікація та структура.....	20
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ТА АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ПРАТ «АСК ІНГО УКРАЇНА».....	28
2.1. Загальна оцінка діяльності страхової компанії ПРАТ «АСК ІНГО Україна».....	28
2.2. Аналіз формування фінансових ресурсів страхової компанії ПРАТ «АСК ІНГО Україна».....	37
2.3. Аналіз використання фінансових ресурсів страхової компанії ПРАТ «АСК ІНГО Україна».....	46
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ..	56
3.1. Основні напрямки розвитку страхових компаній в Україні	56
3.2. Напрямки підвищення ефективності формування фінансових ресурсів страхових компаній	64
3.3. Використання економіко-математичного моделювання в формуванні фінансових ресурсів страхової компанії	71
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
ДОДАТКИ.....	82

ВСТУП

В умовах розвитку ринкової економіки посилюється значення страхування у суспільному відтворенні. Реформування економічної системи України зумовило необхідність створення ринкової інфраструктури, що обслуговує механізм господарювання. Важливе місце в ній посідають саме страхові компанії, які проводять різноманітні види страхування на території України та здійснюють інвестиційну і фінансову діяльність. У ринкових умовах господарювання страховики через реалізацію механізму страхування мобілізують значний страховий капітал, який є важливим ресурсом, що може бути представлений на фінансовому ринку країни.

По мірі поглиблення ринкових перетворень в економіці зростає роль ефективного управління фінансовими ресурсами, які нерозривно зв'язані з відтворювальними процесами і є необхідною умовою здійснення розширеного відтворення на всіх його стадіях і в усіх формах. Важливим стратегічним сегментом економіки виступає страхування, оскільки воно забезпечує страховий захист, сприяє соціально-економічній стабільності в суспільстві та зниженню навантаження на витратну частину бюджетів різних рівнів, дозволяє оптимізувати діяльність суб'єктів економіки за рахунок централізованих фондів фінансових ресурсів, а також накопичувати фінансові ресурси для інвестування їх в економіку країни.

Для здійснення ефективного страхового захисту своїх клієнтів страхові компанії повинні мати достатній обсяг фінансових ресурсів і забезпечувати їх ефективне розміщення. При цьому встановлення оптимальних співвідношень між окремими джерелами формування та використання фінансових ресурсів страховиків є важливою передумовою забезпечення безперервності процесу страхування, постійної платоспроможності страхових компаній та стабільних фінансових результатів їх діяльності.

Виходячи із змісту основних завдань управління фінансами, можна констатувати, що фінансові ресурси виступають основним об'єктом фінансового

управління, а правильний вибір тактики та стратегії управління ними є значним внутрішнім фактором фінансової стійкості страхової компанії. Саме тому потрібно правильно визначитися з концептуальними засадами формування раціональної політики управління фінансовими ресурсами на рівні окремих страхових компаній.

У роботах зарубіжних авторів питання теорії та практики управління фінансовими ресурсами в умовах розвинутої ринкової економіки висвітлюються переважно на прикладі фірм. При цьому заслуговують на увагу дослідження економістів Ван Хорна Дж. К., Бріггема Є.Ф., Коласса Б., Брейлі Р., Майерса С., Рішара Ж., Сігела Дж. Г., Стоуна Д., Тейлора А. Х., Хірта Дж. А., Хітчинга К., Холта Р. Н., Шима Дж. К., Шілінглоу Г. та багатьох інших.

У той же час зазначені розробки методичного інструментарію управління фінансовими ресурсами в економічно розвинутих країнах не є цілком придатними для практичного використання в умовах діяльності страхових компаній, оскільки існуючі особливості формування фінансових ресурсів страховиків потребують спеціальних підходів до їх управління. У вітчизняній літературі окремі управлінські аспекти проблеми управління фінансовими ресурсами страхових компаній в умовах реформування економіки розглядаються в публікаціях Александрової М., Базилевича В., Горбача Л.М., Заруби О., Подд'ярьогіна А. та інших. Разом з тим в зазначених працях не достатньо чітко обґрунтовано стратегічні засади управління фінансовими ресурсами страхових компаній з позицій сучасних завдань фінансової науки щодо забезпечення постійної платоспроможності страховиків. Саме тому тема кваліфікаційної роботи є досить актуальною.

Мета кваліфікаційної роботи – визначити теоретико-методологічні та практичні аспекти формування фінансових ресурсів страхових компаній та обґрунтувати заходи щодо їх оптимізації.

Завданням кваліфікаційної роботи є:

- вивчення змісту та основних напрямів фінансової діяльності страхових компаній;

- розглянути суть, склад та функції фінансових ресурсів страхових компаній;
- з'ясувати джерела формування фінансових ресурсів страхової компанії;
- провести аналіз складу, динаміки та структури фінансових ресурсів страхової компанії;
- проаналізувати напрямки використання фінансових ресурсів страхової компанії;
- визначити напрямки удосконалення формування фінансових ресурсів страхової компанії..

Об'єктом дослідження є процеси управління фінансовими ресурсами страхової компанії.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні основи формування, розподілу та використання фінансових ресурсів страхової компанії.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої у роботі мети та відповідно до теми дослідження використовувались наукові принципи та методи дослідження, зокрема, збирання інформації, її оброблення та узагальнення, спостереження, порівняння, науковий аналіз і синтез, метод індукції, дедукції та інші методи.

Інформаційною базою дослідження стали наукові публікації українських та зарубіжних вчених, законодавчі та нормативно-правові акти України, які регулюють фінансову діяльність суб'єктів страхового ринку. У роботі також використано матеріали Міністерства економіки України, Міністерства фінансів України, Державної податкової адміністрації України, Ліги страхових організацій України, Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України, фахові літературні джерела, монографії, офіційні статистичні публікації, річна фінансова звітність страхової організації, а також власні аналітичні розрахунки та дослідження автора.

ВИСНОВКИ

Проведені в кваліфікаційній роботі дослідження показали, що на сучасному етапі розвитку страхового ринку України в практиці діяльності вітчизняних страхових компаній найчастіше існує ряд невирішених проблем щодо формування фінансових ресурсів, пов'язаних з наступними чинниками: низька зацікавленість у страхуванні через недостатню платоспроможність населення; недосконале законодавство щодо обов'язкових видів страхування, в т.ч. наявність значної кількості економічно недоцільних видів обов'язкового страхування; нерозвиненість довгострокового страхування життя, пенсійних ануїтетів та інших видів особистого накопичувального страхування; недостатня капіталізація та низька ліквідність страховиків; високий обсяг страхових премій, переданих за кордон за договорами перестрахування; недостатній рівень регулювання страхового посередництва та невідповідність вітчизняного страхового законодавства міжнародним вимогам.

Цілком погоджуючись з основними положеннями теоретичних розробок щодо особливостей формування фінансових ресурсів страховика, які знайшли відображення в працях представників різних наукових напрямків і шкіл, вважаємо, що даний процес доцільно розглядати з позицій системного підходу, який передбачає:

- необхідність формування фінансових ресурсів страхової компанії, виходячи із цілої системи чинників, що впливають на їх кількісний і якісний стан і, в свою чергу, зумовлюють рівень фінансової стійкості страхової організації в конкретному періоді (величина внесеного статутного капіталу страхової компанії; розмір страхових резервів з метою гарантії страхових виплат; структура страхового портфеля страховика; існуюча система перестрахування страхових ризиків; масштаби та ризикованість інвестиційної діяльності конкретної страхової компанії; рівень конкуренції на страховому ринку тощо);

- врахування особливого місця страхування у фінансовій системі держави і необхідності поєднання інтересів не лише страхувальників та страховиків, але й держави, галузей, регіонів при розподілі і використанні тимчасово вільних фінансових ресурсів страхової компанії;
- використання системи форм, методів і засобів управління фінансовими ресурсами страхової компанії та їх своєчасну адаптацію до потреб страхових компаній і сучасних досягнень фінансової науки;
- оцінку ефективності альтернативних фінансових рішень щодо стратегії і тактики формування фінансових ресурсів страхової компанії з позицій раціоналізму та оптимальності;
- врахування об'єктивних економічних законів і закономірностей, що діють на сучасному етапі формування страхового ринку при обґрунтуванні основних принципів управління фінансовими ресурсами страховиків.

Враховуючи, що надходження від страхової діяльності займають значну питому вагу в джерелах формування фінансових ресурсів страхової компанії, до їх визначення потрібно підходити особливо виважено і обґрунтовано. Так, зокрема, при плануванні надходжень від страхової діяльності потрібно враховувати, що між розміром отриманих страховою компанією страхових платежів та рівнем її фінансової стійкості не завжди існує прямий зв'язок.

При формуванні фінансових ресурсів страхової компанії необхідно виходити з наступних теоретичних засад:

- враховувати законодавчо встановлені мінімальні кількісні вимоги до власних коштів, з якими страхова компанія може отримати ліцензію на діяльність;
- дотримуватися раціонального співвідношення власних коштів страхової організації і прийнятих нею на себе страхових зобов'язань як у цілому, так і в розрахунку на один договір;
- при невисокому рівні конкуренції в окремих сегментах страхового ринку здійснювати обмежуючу тактику формування фінансових ресурсів за рахунок надходжень страхових внесків і після досягнення ними максимально

допустимого з урахуванням ризику значення тимчасово не приймати платежі до моменту, коли компанія зможе збільшити резерви від повторних платежів наступного року;

- в якості найбільш оптимальної стратегії формування фінансових ресурсів страхової компанії здійснювати доповнення сформованих резервів грошовим покриттям за рахунок статутного капіталу;
- передавати частину відповідальності, яку страхова компанія вже не може сама утримувати, перестраховальникові;
- при виборі стратегій формування фінансових ресурсів оптимально поєднувати такі критерії, як забезпечення мінімальної середньозваженої ціни залучених ресурсів, досягнення нормальної рентабельності розміщених фінансових ресурсів та одночасна мінімізація ризику втрати фінансової стійкості страхової організації.

Таким чином, ефективне формування фінансових ресурсів страхових компаній, їх структури та джерел, механізму формування фінансових потоків та методів управління ними дозволять забезпечити надійний страховий захист в процесі надання страхових послуг.

Практична частина кваліфікаційної роботи основана на даних страхової компанії ПРАТ «АСК ІНГО Україна». Страхова компанія ПРАТ «АСК ІНГО Україна» надає страхові послуги високої якості чим зрощує рівень довіри серед клієнтів, що забезпечує стабільне положення та динамічний розвиток компанії на ринку страхових послуг України. Більше 20 років «ІНГО Україна» працює на вітчизняному ринку страхування. Має 28 ліцензій на різні види обов'язкового і добровільного страхування, надає страхові послуги корпоративним і роздрібним клієнтам. Представлена 25 філіями для обслуговування клієнтів по всій території України. Близько 500 співробітників компанії працюють для її клієнтів у всіх регіонах України.

У червні 2018 року Рейтингове агентство «ІВІ-Rating» оголосило про підтвердження довгострокового кредитного рейтингу Приватного акціонерного товариства «Акціонерна страхова компанія «ІНГО Україна» за Національною

рейтинговою шкалою на рівні «uaAA», що є найвищим рівнем, який свідчить про максимальну надійність Компанії. Прогноз рейтингу «стабільний» свідчить про відсутність передумов для зміни рейтингу.

За підсумками 2018 року ПРАТ «АСК ІНГО Україна» зібрала понад 1,2 млрд. грн. страхових премій - це на 14% перевищує показники аналогічного періоду 2017 року. Прибуток компанії склав 24,76 млн. грн.

За підсумками 2018 року компанія сформувала збалансоване зростання збору страхових премій. Збори з майнових видів страхування перевищили більш 591 млн. грн. А найбільшу динаміку показали напрямки особистих видів страхування - премії компанії за 2018 рік у цьому сегменті перевищили 221 млн. грн., що на 49% більше показників 2017 року. Збори зі страхування відповідальності за підсумками 2018 року перевищили 400 млн. грн. - це на 50% більше показників 2017 року.

Стратегія ПРАТ «АСК ІНГО Україна» на 2019 рік спрямована на подальше утримання та розвиток прибуткових точок продажу, тоді як збиткові та неперспективні точки продажів поступово закриватимуться. Серед інших пріоритетних стратегічних напрямків діяльності компанії в 2019 році: досягнення операційної ефективності шляхом оптимізації витрат, розвиток агентської мережі та корпоративних продажів, альтернативних каналів продажів, подальше вдосконалення продуктової лінійки та сервісу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базилевич В.Д. Страхова справа / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич. – К.: Знання, 2006. – 351 с.
2. Братюк В. Сучасні аспекти й завдання страхового менеджменту / В. Братюк // Галицький економічний вісник. – Тернопіль : ТНТУ, 2014. – Т 47. – № 4. – С. 69–76.
3. Вовчак О. Д. Страхування: навчальний посібник / О. Д. Вовчак. – 2-е вид., випр. – Львів : Новий Світ-2000, 2005. – 480 с.
4. Внукова Н.М. Страхування: теорія та практика: Навч. - метод. посіб. /Н.М. Внукова, В.И. Успенко, Л.В. Временко. - Харків: БурунКнига, 2004. - 376с.
5. Гаманкова О. О. Облік і аудит у страхових організаціях: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / О. О. Гаманкова, Н. В. Задорожна. - К. : КНЕУ, 2005. - 183 с.
6. Гаманкова, О. О. Фінанси страхових організацій: навч. посіб. / О. О. Гаманкова. - К.: КНЕУ, 2007. - 328 с.
7. Годин А. М. Страхование: практикум / А. М. Годин, С. Р. Демидов, С. В. Фрумина. - М.: Дашков и К., 2011. - 196 с.
8. Горбач Л. М. Страхування: навч. посіб. / Л. М. Горбач, О. Б. Каун. - К.: Кондор, 2010. - 520 с.
9. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2003. - N19-20. – ст.444.
10. Гутко Л.М. Досвід провідних країн світу у галузі страхування // Економіка, фінанси, право. – 2015.-№11. С.22-24.
11. Дегтяр А. Напрями розвитку та ефективного регулювання страхового ринку / А.Дегтяр, Р.Соболь // Публічне управління: теорія та практика. – 2014. - №1. – С.98-102.
12. Євченко Ю.В Страхування в країнах з ринковою економікою (використання світового досвіду в умовах України) // Інститут світової економіки і

- міжнародних відносин НАН України, Київ – 2007р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forinsurer.com/public/07/04/20/3051>.
13. Закон України «Про страхування» від 04.10.2001 р., №2745. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua>.
14. Карлін М.І., Борисюк О.В. Управління державними фінансами : [навч. посіб.] / М.І. Карлін, О.В. Борисюк. – Луцьк : ПП Іванюк , 2013. – 273 с.
15. Кублікова Т. Б. Управління інноваціями: теорія та практика: навчальний посібник / Т. Б. Кублікова. – Одеса: Астропринт, 2014. – 236 с.
16. Кублікова Т. Б. Інституційні інвестори : основні чинники розвитку / Т. Б. Кублікова // Схід. – 2008. – № 6(90). – С. 26-29.
17. Костецький В. Місце та роль страхових компаній в інституційній структурі фінансового ринку / В.Костецький // Галицький економічний вісник. - 2012. - №3(36). - с.86-94.
18. Лебединська Л.Д., Ремньова Л.М. Концептуальні засади управління фінансовими ресурсами страхових компаній [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nvchdieu/2008_1/12lebedinskaya.pdf
19. Махортов Ю.О. Вплив інвестиційного потенціалу страхових компаній на розвиток економіки [Текст] / Ю.О. Махортов, В.М. Зюбін // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 2. – С. 139–144.
20. Нагайчук Н.Г. Управління капіталом страхових компаній / Н.Г. Нагайчук. // Фінанси України. – 2008. – №11. – С. 106–116.
21. Нагайчук Н. Г. Особливості формування капіталу страховиків різних організаційно-правових форм / Н.Г.Нагайчук // Вісник Університету банківської справи. - 2011. - №3. – С.266-271.
22. Нагайчук Н. Г. Фінанси страхових компаній: навч. посібник / Н. Г. Нагайчук, О. О. Гончаренко. – К.: УБС НБУ, 2010. – 527 с.
23. Нацкомфінпослуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/richni-zvitinackomfinposlug.html>.
24. Орланюк - Малицкая Л.А. Платежеспособность страховой компании / Л.А. Орланюк - Малицкая. - СПб.: ПРИОРИТЕТ, 1994. - 278с.
25. Охріменко О. О. Страховий захист: менеджмент, маркетинг, економіка

безпеки (туристське підприємство): навчальний посібник / О. О. Охріменко. – К.: Beezone, 2005. – 416 с.

26. Пікус Р.В. Міжнародний досвід управління активами страхової компанії / Р.В. Пікус // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 120. – С. 7–12.

27. Пластун В. Іноземний капітал на страховому ринку України / В. Пластун, В. Домбровський // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 3. – С. 182-189.

28. Плиса В. Й. Страхування: підруч. для студ. вузів / В.Й. Плиса. - К.: Каравела, 2010. - 472 с.

29. Світлична О.С. Управління фінансами страхових організацій/ О.С. Світлична, Н.М. Сташкевич // Навч. пос. - Одеса: Атлант, 2015 – 258 с.

30. Соловей Н. Управління фінансовими ресурсами страховика / Н. Соловей // Економіка. Фінанси. Право. - 2010. - № 12. - С. 24-27.

31. Страхові послуги: підручник / С.С. Осадець (керівник авт. кол. й наук. ред.), Т.М. Артюх (керівник авт. кол. й наук. ред.). – К.: КНЕУ, 2007. – 464с.

32. Страхування: Підручник / С.С. Осадець (наук. ред.). – 2. вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.

33. Супрун А. А. Страховий менеджмент: навч. посіб. / А. А. Супрун, Н. В. Супрун ; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, Криворіз. екон. ін-т. - Л. : Магнолія 2006, 2011. - 301 с.

34. Супрун А.А. Система антикризового управління страховою компанією // Економіка: проблеми теорії і практики: Збірник наукових праць. Випуск 244: У 5 т. Том V. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. – С. 13–25.

35. Супрун Н.В. Нові підходи до управління капіталом страхових компаній / Н.В. Супрун // Вісник Криворізького економічного Інституту КНЕУ. – 2011. – № 2. – С. 120–124

36. Ткаченко Н. Дослідження змін у структурі капіталу страхових компаній / Н. Ткаченко // Банківська справа. – 2007. – № 4-5. – С. 89-94.

37. Федорова Т.А. Страхование: Учеб. / Т.А. Федорова. - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Экономистъ, 2003. - 880с.

38. Шевчук О. Оцінка фінансового стану та ефективності діяльності страхових компаній України / О. Шевчук // Регіональна економіка. – 2005. – № 1. – С. 137-142.
39. Шевчук О.В. Управління фінансовими ресурсами страхових компаній / О.В.Шевчук, В.О.Фастунова // Економічний вісник Донбасу. 2010. - № 2 (20). – С.116-126.
40. Ширинян Л. Метод рационализации формирования уставного фонда страховых компаний Украины [Текст] / Л. Ширинян // Экономика Украины. – 2006. – № 11. – С. 27–35.
41. Шірінян Л. Фінансова надійність і фінансова стійкість страховиків / Л. Шірінян // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9. – С. 173-178.
42. Шірінян Л., Глущенко А. Комплексна оцінка фінансової стійкості страхових компаній / Л. Шірінян, А. Глущенко // Економіка України. – 2015. – № 9. - С. 31-38.
43. Яворська Т. В. Страхові послуги: навч. посіб. Т. В. Яворська. К.: Знання, 2008. - 350 с.
44. Яворська Т.В. Сутність, види та функції страхових інвестицій [Текст] / Т.В. Яворська // Економіка і регіон. – 2009. – № 1. – С. 192–195.